

Johann Quistorp Christoph Alt

Succingta Explicatio sublimis illius Articuli De Aeterna Filiorum Dei Ad Vitam Aeternam Praedestinatione : Ex scriptura & Formula Christianae concordiae petita

Rostochii: Pedanus, 1622

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737678437>

Druck Freier Zugang

Verf.: H. Altus

J. Quistorp.

R.-U. Theol. 1622.

SUCCINCTA EXPLICATIO
sublimis illius Articuli

DE

ÆT ERNA

FILIORUM DEI

AD VITAM ÆTERNAM

PRÆDESTINATIONE,

Ex scriptura & Formula Chri-
stianæ concordie petita.

Quam

AUSPICIO SUMMI JEROVÆ

IN

Celeberrima ac florentissima Rosarum Academia

SUB PRÆSIDIO

VIRI REVERENDI ET CLARISSIMI

JOHANNIS QUISTORPII

SS. THEOL. D. PROFESSORIS ET ECCLESIASTÆ,

P. T. RECTORIS MAGNIFICI & Spectabilis DECANI,

Dn. Præceptoris ætatem venerandi.

Sobria, πιαγή των θεολογικών subijcit ventilationi

CHRISTOPHORUS ALTUS

Culmbacensis Francus.

Habebitur in Auditorio Magno ad diem 6. April.

ROSTOCHII

Typis Joachimi Pedani, Acad. Typog. Anno M. DC. XXII.

Reverendo Nobilissimo & Clarissimo
VIRO

DN. CONSTANTINO FIDLERO
Pastori in æde D. Mariæ apud Rostochien-
ses fidelissimo, gravissimo; Dn Mæcenati &
Favitori suo perpetim honorando.

AT ET

*Præstantissimo, literatissimo, morumq; elegan-
tiorum cultura politissimo Viro Juveni*

DN. ISRAELI HOPPIO JUN.
Elbing: Boruffo LL. studioso in alma
Rosarum Academia vigilantissimo

*Promotori, Mæcenati & Contubernali suo
debito honore colendo.*

hanc Theologicam
exercitationem

dat,

consecrat

Christophorus Altus

Autor & Respondens.

Thesis I.

*Quotidiana Augustini, Patris omnium
seculorum memoria dignissimi, precatio fuit:
DOMINE DA NOSSE TE,
NOSSE ME. Dignum homine verè chris-
tiano, quod quotidie fundat, suspirium! In
his enim duobus totius nostra salutis vertitur
cardo, quorum verà qui carent scientia, aeterni in Ecclesia
triumphante regni olim participes esse nequeunt.*

II.

*DEI cognitio hac in vita est tantum anigmatica, teste
Apostolo 1. Cor. 13. v. 12. 1. Joh. 3. v. 2. Sumus enim ad huc in
via, nondum in patria; ad huc militamus, nondum plenarie
triumphamus. Unde eum à priori cognoscere non possumus,
sed tantummodo à posteriori, quod DEU Sostendere voluit
Mosi Exod. 33. v. 20.*

III.

*Et cum multa sint divina idiomata, ex quibus DEI à po-
steriori cognitionem venamus: inter ea tamen tria potissimum
ad hanc nos deducunt. I. Inexhausta bonitas, II. Immutabilis
iustitia, III. Ineffabilis misericordia.*

IV.

*In hominis cognitionem perducimur tres ejus consideran-
tes status. I. Innocentia. II. Miseria. III. Gratta. In hoc
DEI in hominem misericordia; in illo ejusdem in eundem ju-
stitia; in isto bonitas maxime elucet.*

A 2

Homi-

V.

Hominis & DEI junctim cognitionem nobis ob oculos ponit gravissimus fidei nostrae articulus DE ÆTERNA FILIORUM DEI AD VITAM ÆTERNAM PRÆDESTINATIONE; quem qui diligenter & sapicule perpendunt & ruminant, non possunt, quin cum Apostolo exclament: O profunditatem divitiarum Sapientia & misericordia Dei! quam in comprehensibilia sunt ejus judicia! Rom. 11. v. 33.

VI.

Hanc doctrinam in compendium referre, & publicæ sententiarum collationi subjicere animus est.

VII.

*Nec est, quod quis nos id agere tentantes temeritatis arguat, quasi hic silere planè quam loqui sobriè præset. Cum enim scriptura articuli hujus doctrinam non semel tantum & quidem leviter aut obiter attingat, sed crebrò multis in locis solidè tradat, urgeat & explicet: illa à nobis nullo modo silentij nube involvenda & sicco pede prætereunda est. Veruntamen in toto hoc negotio illud, quod D. Petro ascribitur, firmiter observantes: *Μηδὲν ἄρα. γε. Φησ. Conf. Form. Concord. pag. 798.**

VIII.

Ad dextram articuli hujus cognitionem cum multum faciat genuinus terminorum, qui in eodem frequenter occurrunt, intellectus, paucis, quid illis significetur, evolvendum est.

IX.

Illorum sunt potissimum quatuor. I. Præscientia. II. Voluntatis, ad quem referimus propositi & decreti terminos. III. Electionis. IV. Prædestinationis.

X.

In Deo cum nihil sit præteritum, cujus recordetur nihil futu-

futurum, quod præcognoscat, omnia ipsi erunt præsentissima; ac proinde in Deo ὄντως, ὡς ὄντως καὶ ἰσχυρῶς, nihil different, sed erunt unum idemq̃.

XI.

Ratione tamen objectorum, circa qua Deus versatur, distinguitur ejus scientia à præscientia; ita ut illa dicatur rerum esse omnium; hæc verò tantum futurarum, qua licet etiam ei sint præsentissima, tamen quia nondum sunt facta, Deum iccirco illas præscire dicimus.

XII.

Hæc ratione præscientia Dei à Theologis statuitur triplex. I. Generalis, quæ se ad omnes promiscue creaturas, earumq̃ actus, qualitercunq̃ sint comparati, extendit Hebr. 4. v. 13. Esa. 37. v. 28. F. C. p. 798. ita tamen, ut hæc Dei præscientia mali nullatenus sit causa. Ps. 5. v. 4. 5. 6. F. C. p. 799.

XIII.

II. Specialis, qua solummodo fideles ac electos Dei Filios respicit, & potissimum in hoc articulo locum habet & attendi debet. Sicut enim præscientia Dei generalis pertinet duntaxat ad intellectum Dei: sic specialis præter illum includit simul approbationem. Quod manifestè patet ex Rom. 8. v. 29. Quos præscivit, hos & prædestinavit. Hinc: quorum est prædestinatio, eorum etiam est præscientia. Illa verò non est omnium, sed tantummodo electorum. Conf. Joh. 10. v. 27. Matth. 7. v. 23. 6. 25. v. 12. 2. Tim. 2. v. 19.

XIV.

Non tamen hæc specialis Dei præscientia equipollet, & planè per omnia idem est quod prædestinatio & electio: formaliter enim sumpta inter se differunt, quod liquet. I. Ex ipsi aurea catenæ gradibus, ubi inferior semper est intelligendus & explicandus secundum conditionem superioris. Rom. 8. v. 29. Quos præscivit, hos prædestinavit: ubi si præscire idem esset

A 3

quod

quod prædestinare, προποζία inde oreretur, quam Spiritus
S. absit ut tribuamus. II. Ex 1. Pet. 1. v. 1. 2. ubi dicimur ἐκ
λεχτοὶ κατὰ πρόγνωσιν θεῶν πατέρων, electi secundum præscientiam
Dei Patris. Ridicula iterum foret locutio; si unum & idem fo-
rent. Quia tamen ratione objecturum a quæ latè patent, ita
ut uno posito, statim ponatur & alterum, idèo promiscuè inter-
dum usurpantur & pari ambulant passu.

XV.

III. Singularis est, quæ ad Christum Solum pertinet,
qui dicitur 1. Pet. 1. v. 20. προγνωσθέντες præscitus ante con-
stitutionem mundi.

XVI.

Voluntas Dei ab essentia ejusdem tantum ἴσως differt,
ac proinde, ut essentia Dei omnem respuit compositionem & di-
visionem; ita & voluntas. Distinguitur tamen docendi caus-
sa. I. In simplicem, quæ nudam ejus notat θέλησιν, & compre-
hendit etiam eas res, quæ non fiunt. Sicut Deus vult omnes
homines σωφρονας καὶ δικίλους καὶ ἀσπῶς vivere Tit. 2. v. 12.
quod tamen proh dolor à maxima hominum parte non fit: &
in voluntatem δὲ δουλοῦ καὶ ἀσπῶς, secundum quam dici-
mur electi. Ita ergo hæc sequuntur. Deus aliquid vult; voli-
tum proponit, propositum decernit.

XVII.

II. In antecedentem & consequentem Antecedens vo-
luntas dicitur, ut spectatur tantum in Deo, certum salutis or-
dinem constituyente. Quæ voluntas tamen non est absolute
universalis. (Quod enim Deus absolute vult, id fiat necesse
est) sed limitatè. Consequens vocatur ut spectatur & in ho-
minibus, prout illi voluntatem Dei, in Evangelio propositam,
vel amplectuntur vel reiiciunt. Secundum hanc facta est ele-
ctio: unde ultro patet; illam non esse universalem, quia non
omnes homines voluntatem illam Dei amplectuntur.

etc.

XVIII.

Electiois vox quing, primaria in sacris habet significata.
 I. metonymicè significat ipsos electos Rom. 11. v. 7. II. appro-
 bationem & dilectionem rei eximia Esa 58. v. 5. Gen. 23. v. 6.
 Luc. 23. v. 35. & alibi. III. se lectionem & separationem vel
 hominum; vel aliarum rerum ad certum aliquem finem & u-
 sum Deut. 12. v. 5. 11. c. 17. v. 10. 2. Sam. 24. v. 12. Job. 6. v. 70.
 IV. Electionem alicujus populi & vocationem ad Ecclesiam
 Deut. 7. v. 6. qua vocatur electio ad gratiam, de qua etiam
 Rom. 9. & 11. V. Specialissimè significat electionem fidelium
 ad vitam eternam, factam ante constitutionem mundi, qua à
 Theologis vocatur electio ad gloriam. Et hac significatio hic at-
 tenditur.

XIX.

Inde duo quasi flunt porumata. I. Eligendi vocem inclu-
 dere quandam separationem sive rei sive persona, qua ab alijs
 fecernitur, & ad peculiare quid seligitur. II. Electionem præ-
 supponere gratuitam dilectionem, à qua semper procedit.

XX.

Prædestinatio προορισμός à προορίζω, quod latini dicunt
 prædestinare, præfinire, significat, antequam quicquam fiat, ad
 certos fines idem ordinare. Οὐδὲ enim finem seu terminum si-
 gnificat. Hinc οὐρίζω terminare, destinare, quod est firmo ani-
 mi decreto per certa media dirigere. προορίζω pro vel prius
 determinare 1. Cor. 2. v. 7.

XXI.

Hinc iterum duo manant axiomata. I. Prædestinatio &
 finem ipsum & media ad finem illum ducentia complectitur.
 II. Prædestinatio tantum est ad vitam, non ad mortem.

XXII.

Falsum proinde est, Prædestinationem sub se comprehende-
 re electionem & reprobationem, quod vult corpus Orthodoxæ
 doctrinæ Ursini & Pareip. 341. quibus contradicit in eadem
 schola

schola Keck. in system. Theol. p. 296. Locus act. 4. v. 28. nobis non obstat, cum in eo non de aliqua hominum infidelium ad aeternam damnationem reprobatione, sed tantum de decreto & praedestinatione mortis & passionis Christi agatur. Patres tamen nonnunquam voce hac in laxiori usus esse significatu, ex nostratibus Theologis nullus unquam iovit inficias.

XXIII.

Synonyma ejus in sacra scriptura sunt Electio, quam cum praedestinationis termino aequè late patere, & synonymon ejus esse, ita ut omnes electi sint praedestinati; & contra: constat ex Eph. 1. v. 4. ubi apostolus utrumque vocabulum eodem plane sensu verbis immediatè connexis usurpat, & utrumque, & electionem & praedestinationem, ab aeterno factum esse asserit. Consentit Keckerm. in system. Theol. p. 297.

XXIV.

Equipollet eidem In LIBRUM VITAE inscriptio. Soli n. electi dicuntur inscripti, & contra: & qui non sunt inscripti, dicuntur damnari Apoc. 13. v. 8. c. 17. v. 8. c. 20. v. 12. 15. Luc. 10. v. 20. & alibi.

XXV.

Evolutis hoc modo & determinatis vocabulorum significationibus, definitionem Praedestinationis ponimus talem. Praedestinatio sive electio est decretum voluntatis divina consequētis, quo antejacta mundi fundamenta non secundum opera, sed ex mera sua gratia & misericordia in Christo juxta propositum & praeintentionem ad salutem aeternam ordinavit homines virtute Spiritus S. per Evangelij praedicationem perseveranter credituros in laudem gloriosae gratiae suae.

XXVI.

Praedestinationem esse decretum Dei patet ex Eph. 1. v. 5. ubi dicimur praedestinati secundum & δοξίαν τοῦ Θεοῦ & Θεοῦ. 2. Tim. 1. v. 9. κατὰ ἰδίαν ἀγάπην secundum suum propositum: Et quidem decretum hoc est aeternum juxta apostolum Eph. 1. v. 4. Elegit

Elegit nos in Christo $\omega\epsilon\delta$ $\kappa\alpha\tau\alpha$ $\epsilon\lambda\omicron\lambda\eta\varsigma$ $\kappa\acute{\omicron}\sigma\mu\varsigma$ antequam jacerentur fundamenta mundi, 2. Tim. 1. v. 9. $\omega\epsilon\delta$ $\chi\epsilon\omicron\nu\alpha\iota\omega\upsilon\alpha\iota\omega\upsilon\alpha\iota\omega$ ante tempora aeterna. In tempore tamen nobis per Evangelium (non per legem, quippe qua iram operatur Rom. 4. v. 15.) est revelatum Joh. 6. v. 40. Quod enim propositum Dei, & qua gratia nobis per Christum manifestata est in Evangelio, idem est propositum aeternum, & eadem gratia nobis data est in Christo Jesu ante tempora aeterna. Est enim exquisitissima conformitas inter propositum Dei sive decretum aeternum, & inter ejus executionem.

XXVII.

Unde hunc Canonem tanquam Cynosuram & Helicem, ad quam totus de hoc mysterio cursus respiciat, ponimus; quo observato in erroris avia non declinare poterimus; nempe: Quomodo & ordine Deus nos in tempore salvat, eodem & non alio modo & ordine ab aeterno nos salvare decrevit. Et contra. Non enim alia sunt justificationis; alia praedestinationis causa, sed eadem planè. Deus enim est immutabilis: & quemadmodum non essentiam, ita nec mutat sententiam. Num. 23. v. 19. 1. Sam. 15. v. 28. Malach. 3. v. 6. Quo uno diligenter observato, totum illud horribile de absoluto decreto dogma corruet.

XXVIII.

Decretum hocce Dei esse mediatum & ordinatum, non absolutum, patet dilucidè ex causis, decretum hoc ingredientibus, & in definitione expressis.

XXIX.

Harum prima efficiens & principalis est Sola gratuita Dei voluntas. Eph. 1. v. 11.

XXX.

Hic sequentia probe notanda veniunt porismata. 1. Gratuita

B

tuita

tu ita Dei voluntas non potest considerari extra Christum. Iratus enim Deus nos non elegit, sed placatus. Placari alio modo non potuit, quam per plenariam justitiæ suæ satisfactionem. Huic satisfieri non potuit, nisi à solo *ἱεροδωτῆς* Jesu Christo mediatore Dei & hominum, qui dedit semetipsum pretium redemptionis pro omnibus, ut emphaticè loquitur Apostolus 1. Tim. 2. v. 5. 6.

XXXI.

II. Gratia hæc Dei est indeterminata & universalis, non determinata & restricta tantum ad electos, ut volunt illi, qui absoluto patrocinantur decreto: non ita; sed ad totum genus humanum se extendit; verum apprehenditur & applicant illam sibi soli credentes. Confer. Rom. 11. v. 32. Gal. 3. v. 22; 2. Pet. 3. v. 9. 1. Tim. 2. v. 4. Ezech. 18. v. 23; c. 33. v. 11. Hinc DEUS toti MUNDO misit Filium Joh. 3. v. 16. non solis electis; posuit super eum iniquitates OMNIUM NOSTRUM non solum electorum Esa. 53. v. 6. Rom. 5. v. 18. 2. Cor. 5. v. 18. 19. & Christus jusit predicari in nomine suo pœnitentiam & remissionem in OMNES GENTES Luc. 24. v. 47. & sonus verbi prædicati exiit in OMNEM TERRAM & in FINES ORBIS TERRÆ, Psal. 19. v. 5. Rom. 10. v. 18. & Evangelium prædicatum est OMNI CREATURÆ, quæ sub cælo est Coloss. 1. v. 15. præcepit omnes gentes baptizari Marc. 16. v. 15. jusit omnes bibere ex calice benedictionis Matth. 26. v. 27. Firmum igitur & inconcussum stat & in omnem stabit aternitatem Theorema: Quam latè patet Evangelium, tam latè patet hæc Dei gratia, tam latè patet Christi meritum, & omnia ejus beneficia.

XXXII.

Abset autem per omnem modum, ut existimemus hanc Dei voluntatem esse simulatam & fucatam; quin potius certò
statua-

statuamus, Deum nobis voluntatem suam maxime seriam re-
velare. Imo magis adeo seria est haec Dei voluntas, ut Christus
etiam lacrymis prosequatur largissimis impenitentiam & im-
piorum interitum Luc. 19. v. 41. Mar. 3. v. 5. & gravissime per-
vinaciam illorum & obstinationem ipsi exprobrat Matth. 11.
v. 20. 21. & seq. c. 23 v. 37. Act. 7. v. 51. Confer Form. Concord.
p. 805.

XXXIII.

III. Gratia Dei opponitur operibus, non autem merito
Christi & fidei. Proinde non ita licet concludere: Sola Dei
gratia eligimur: E. non merito Christi: E. non fide. Quidni
enim pari ratione licet colligere: Sola Dei gratia justificamur.
E. non merito Christi. E. non fide? Quis hic elenchum opposi-
torum, quo opponuntur ea, quae non sunt opponenda, non videt?
Semper ergo ob oculos versetur axioma supra ib. 27. positum:
Non alias esse electionis & alias justificationis causas, sed pro-
fus easdem.

XXXIV.

Electiois causa *αὐτὴ ἡ ἐπιλήρη* occasioem praebens est
miseria lapsorum hominum, vel potius praevio & consideratio
miseria. Misericordia enim & gratia eligentis non habere
potest locum, nisi praecesserit miseria. Et si electio sive praede-
stinatio est decretum omnium primum, & causas alias omnes
ante grediens, quomodo reprobi damnari poterant, cum ubi
nulla est culpa, ibi nullam quoque locum habeat ira & justitia?
Et quomodo soli electi potuerunt ad vitam aeternam eligi, ad
quam ab initio omnes homines in Adamo fuerunt creati?

XXXV.

Causa impulsiva interna seu *αὐτοκίνητος*, quae com-
motio fuit Deus ad eligendum homines, est solum meritum
Christi FIDE APPREHENSUM. Christus enim est fun-
damentum & regula electionis tanquam intercessor & media-

tor inter Deum & homines, & extra eum misericordia Dei in peccatores non est locus. Vide qua ante dicta sunt th. 30.

XXXVI.

Hinc dicimur in ipso Electi Eph. 1. v. 4. per ipsum v. 5. Christus ipse elegit nos Job. 13. v. 18. c. 15. v. 16. Repetenda est enim perpetuo regula: Quemadmodum in Christo & propter Christum FIDE APPREHENSUM justificamur, & ipse nos justificat & salvat: ita in ipso & propter ipsum sumus ab aeterno electi: Perperam igitur à quibusdam Paganis Apostoli: Elegit nos & Χριστὸν exponitur ita, ut simus in Christo, & in ipso & per ipsum habeamus vitam aeternam. Propositio enim est non raro per notat. Conf. Gal. 1. v. 16. Hebr. 1. v. 2. Act. 17. v. 28.

XXXVII.

Præter jam dicta confer ipsam scripturam, meritum Christi decreto electionis inclusum expresse affirmantem 2. Tim. 1. v. 9. Deus vocavit nos vocatione sancta non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum & gratiam, qua data est nobis per Christum Jesum ante tempora aeterna Eph. 1. v. 5. 6. 7. 11. In quo enim & propter quem habemus redemptionem & remissionem peccatorum, per quem in sortem asciti sumus, in eodem & per & propter eundem etiam sumus predestinati.

XXXVIII.

Meritum hocce Christi etiam est universale, quemadmodum & gratia Dei est universalis. Id quod firmissimè probari potest. Quod enim I. est totius mundi, II. omnium peccatorum, III. & illorum qui pereunt, adeoque damnantur IV. piorum & impiorum, illud est Universale & non ad solos pertinet electos. Major firmo nititur talo. Subsumo. Christi meritum est I. totius mundi Joh. 3. v. 16. Ubi mundus certè notat
genus

genus humanum peccatis contaminatum, quem Christus dividit v. 18. in credentes & incredulos. Et nullus locus scripturae proferri potest, in quo mundi vox solos designat credentes seu electos. Conf. 1. Job. 2. v. 2. II. omnium peccatorum Rom. 5. v. 15. 18. 19. Coloss. 1. v. 19. 20. III. Illorum qui pereunt Rom. 14. v. 15. 1. Cor. 8. v. 11. Hebr. 6. v. 4. 5. 6. c. 10. v. 29. 2. Pet. 2. v. 1. IV. Piorum & Impiorum. Quia enim Evangelium & Sacramenta sunt universalia; & cum ideo damnentur impij, quod meritum Christi sibi non applicuerint & in eum crediderint Job. 3. v. 18. ad illos utiq; pertinuisse necesse est. Cur enim ob abusum alicujus rei damnarer, si legitimus rei usus nunquam ad me spectavit; vel res ad me non pertinuit?

XXXIX.

CAUSSA INSTRUMENTALIS electionis est FIDES in Christum, per quam non propter quam sumus electi: & quidem causa est non totum decreti, sed potius partis, nempe meriti Christi, quod fides apprehendit sibiq; applicat.

X L.

Qui propterea fidem negant non ingredi posse Electionis decretum; quia praedestinatio sit ab aeterno, fides autem in tempore; illi pariter & unâ eâdemq; operâ negant, quem quam hominum esse electum, cum nullus ab aeterno fuerit.

X L I.

Fidem autem (qua sine merito Christi non potest nec debet considerari) ingredi electionis decretum, patet clarissimè. Ut enim in tempore ob applicatum fide Christi meritum justificamur, salvamur: sic ob idem ab aeterno ad vitam aeternam sumus praedestinati. Confer scripturae dicta Ephes. 1. v. 12. 2. Thess. 2. v. 13. Rom. 11. v. 20. 22. 23. qua de causa fides dicitur esse electorum Dei Tit. 1. v. 3. & electio facta dicitur secundum praeconationem Dei Patris 1. Pet. 1. v. 2. Rom. 8. 29. Quae

prænotio sive præscientia referenda est ad meritum Christi fide apprehensum. Quos enim Deus ab æterno infallibili sua notitia prævidit sive præscivit per Evangelij auditum Spiritus S. gratia in Christum perseveranter credituros; hos & prædestinavit sive elegit ad vitam æternam.

XLII.

Unde facile intelligimus, fidem hanc esse illam perseverantem & finalem, non *ἄσπαστον*, quæ est illorum, qui quidem ad tempus credunt & salvifica præditi sunt fide, sed postea rursum deficiunt. Sed qui perseveraverit usque ad finem, ille salvabitur Matt. 10. v. 22. c. 24. v. 13. Marc. 13. v. 13. Hebr. 3. v. 6.

XLIII.

Hinc fluit illud Christi Epiphonema: Multi sunt vocatis pauci verò electi Matt. 20. v. 16. c. 22. v. 14. & cur Electio non possit esse universalis. Quæ causæ? Certè non Deus ipse, qui vult omnes salvos, qui omnibus misit Filium, omnes vocat per verbum: non Filius, qui pro omnibus sufficienter satisfecit; non Spiritus S. qui illud *λόγον* omnibus in Verbo & Sacramentis offert & in omnibus fidem libenter operaretur: vides omnes causas has esse universales: sed culpa est ipsorum hominum, qui adversus seipsos spernunt consilium Dei Luc. 7. v. 30. resistunt Spiritui S. Act. 7. v. 51. nolunt venire invitati ad regias nuptias Matt. 22. v. 3. 4. 5. 8. c. 23. v. 37. Luc. 14. v. 16. 17. 18. 19. 20. & seq. Proverb. 1. v. 24. 25. & seq. & quamvis ad tempus credant, deficiunt tamen iterum Luc. 8. v. 13.

XLIV.

Nervosè hæc Formula nostra Concordia explicat p. 807. Quod multi, inquit, vocati sunt: pauci verò electi; ejus rei causa non est vocatio divina, quæ per verbum fit, quasi hæc Dei sit sententia: Ego quidem vos, quibus verbum meum propono,

propono, externè per id verbum omnes voco ad regni mei cœ-
lestis participationem: at in corde meo non de omnibus seriò
ad salutem vocandis, sed de paucis tantùm cogito. Voluntas
enim mea hæc est, ut major eorum, quos per verbum voco,
pars neq; illuminetur neq; convertatur, sed condemnetur, atq;
in æterna morte maneat, etsi per verbum meum, quo vocantur,
aliter illis mentem meam declaro &c. Hoc esset Deo contra-
dictorias voluntates affingere, quasi is, qui æterna veritas est,
secum ipse dissentiret, aut aliud loqueretur, aliud vero corde
premeret. Et p. 808. 809. Pauci verbum Dei seriò recipiunt,
eiq; sincerè obtemperant; major pars contemnit verbum neq;
ad regias illas nuptias vult comparere. Multi quidem ver-
bum Dei initio magno gaudio recipiunt, sed postea rursus desi-
ciunt, & à sancto Dei præcepto rursus & quidem petulanter
se avertunt.

XLV.

Ex quibus constat, falsissimum esse causam extra Deum
nullam dari posse, cur hic eligatur, alter non eligatur. Scriptu-
ra satis aperte hanc detexit, ita ut ad absolutum aliquod de-
cretum confugere nullatenus opus sit.

XLVI.

Nec tamen inde excusari potest, nos nostro aliquo merito
aut dignitate à Deo eligi, cum nihil horum sit in nobis: sed
omnia & ipsa fides sit ex mera Dei gratia & opus Dei Job. 6.
v. 29. ita ut pius homo verè cum Apostolo dicat: Gratia Dei
sum quod sum, nempe ab æterno electus, in tempore vocatus,
justificatus &c. 1. Cor. 15. v. 10. Conf. Rom. 9. v. 11. 12. c. 11.
v. 5. 6. 2. Tim. 1. v. 9. Et quemadmodum Pelagianismum non
sapit, si cum Scriptura dico: Me per fidem justificari: pari
modo Pelagianum dicere non poteris, si cum eadem, me ab æter-
no per fidem electum esse dixeris.

OB.

XLVII.

OBJECTUM igitur Electionis non sunt vel ipse Christus vel Angeli, sed homines, verum enim verò non omnes, neq; integri ante lapsum supra th. 34. sed peccatores, neq; hi quidem omnes, sed ex istis illi soli & omnes, qui juxta Dei propositum & præscentiam per ministerium Evangelij **CONSTANTER** sunt in Christum humani generis Salvatorem credituri 1. Tim. 1. v. 16. 2. Theß. 2. v. 13. 1. Pet. 1. v. 1. 2. Act. 15. v. 18.

XLVIII.

FORMA predestinationis in adoptione, in certa illius ordinatione decreti consistit, quam octo gradibus describit liber Concordia p. 802. nempe Deus in suo consilio & decreto decrevit, ut humanum genus verè redimeretur, atq; cum Deo per Christum reconciliaretur; qui nobis innocentia atq; perfectissima obædientia, passione & morte acerbissima justitiam qua coram ipso valet, & vitam æternam promeruit. II. Ut Christi meritum ejusq; beneficia per Verbum & Sacramenta nobis offerrentur, exhiberentur & distribuerentur. III. Decrevit etiam, se Spiritu S. per verbum annunciatum, auditione perceptum & memoria commendatum, velle in nobis efficacem esse, & corda ad veram pœnitentiam agendam inflectere & in vera fide conservare. IV. Illius æternum propositum est, quod omnes, qui pœnitentiam verè agunt, & Christum vera fide amplectuntur, justificare, in gratiam recipere & in filios & hæredes vitæ æternæ adoptare velit. V. Et quod fide justificatos in vera charitate sanctificare velit, ut Apostolus testatur Eph. 1. VI. Idem in æterno suo consilio proposuit, se justificatos etiam in multiplici & varia ipsorum infirmitate adversus Diabolum, mundum & carnem defensurum, & in vijs suis deducturum atq; gubernaturum: & si lapsi fuerint, manum supposi-

suppositurum, ut in cruce atq; tentationibus solidam consolationem percipiant, atq; ad vitam conserventur. VII. Illius aeternum decretum est, quod opus illud bonum à se in illis inceptum promovere atq; confirmare & ad finem usq; conservare velit: si modo verbo ipsius tanquam Scipioni constanter innitantur, ipsius opem ardentibus precibus implorent, in gratia Dei perseverent, & dona accepta fideliter & bene collocent. VIII. Ille item in aeterno suo consilio decrevit, quod eos quos elegit, vocavit, justificavit in altera aeterna illa vita salvos facere & aeterna gloria ornare velit.

XLIX.

Finis electionis respectu nostri est gloria, salus & vita aeterna. Unde electio dicitur facta ad vitam aeternam Act. 13. v. 48. 1. Tim. 1. v. 16. 2. Theß. 2. v. 13. Rom. 8. v. 29. 30. Eph. 1. v. 5. respectu vero Dei est laus gloriosa sua gratia Eph. 1. v. 6. 12.

L.

Fructum electorum eorumq; officium notat Apostolus Eph. 1. v. 4. quando electos nos esse dicit, ut simus sancti & irreprehensibiles. Cum enim per electionem ad imaginem Dei, quam per lapsum amisimus, reducamur, planum est omnibus electis sancte pieq; vivendum esse, ut conspicuum sit filios esse conformes Patri caelesti Matth. 5. v. 16. 48. & alibi passim. Hoc enim officium primario dependet à creatione. Qui igitur sunt sancti & irreprehensibiles, illi sunt electi; non qui esse debent, alioquin omnes essent electi, quod est Huberianum.

LI.

Nota electorum habentur Job. 10. v. 27. Oves mea vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me: & Rom. 8. v. 30. ubi Apostolus nominat vocationem, justificationem, glorificationem, ita ut homo pius de salute sua, quam Deus ita diligenter & fideliter ab aeterno procuravit, certissimus esse possit, quod

C

quod

quod ipsum neq; mors, neq; vita, neq; Angeli neq; principatus
neq; potestates, neq; instantia neq; futura neq; altitudo neq; pro-
funditas neq; ulla alia creatura possit separare à dilectione Dei,
qua est in Christo Jesu v. 39. ubi nota emphasin verbi Aposto-
lici *ὡπρωγου* Conf. F. C. p. 810.

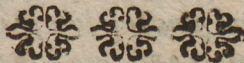
LII.

Electi tamen gratia Dei totaliter excidere Spiritum S. &
fidem amittere possunt, sed non finaliter; alioquin nunquam
essent in numero electorum, quos nemo potest rapere de manu
Christi Job. 10. v. 29. ideoq; cum timore ac tremore salutem
suam jubentur operari Phil. 2. v. 13. & si lapsi fuerint (cum
nemo hominum sit, qui non labatur 1. Reg. 8. v. 46.) per veram
pœnitentiam & fidem rursus virtute Spiritus S. ad Deum se
convertere & in viam redire.

LIII.

Numerus electorum quamvis hominibus sit incognitus, &
nullus dicere possit, quinam & quot in hac vel illa Ecclesia sine
electi; siquidem electi sunt Ecclesie invisibilibus membra: respec-
tu tamen præscentia vel potius omniscientia divina (non
verò respectu fatalis alicujus aut absoluti decreti) ita certissi-
mus est, ut quemadmodum ipsa præscentia Dei est immutabi-
lis, ita & numerus electorum augeri minuive vel alterari ne-
queat 2. Tim. 2. v. 19. Job. 10. v. 27. 28. 29. c. 17. v. 11. 15. 16. 24.
F. C. p. 812. Inter hos ut & nos simus, & omnes ita vivamus,
quo electionis nostrae certi esse valeamus, saxis Trinivus ille
& nos prædestinans Deus, cui sit honor, laus &
gloria in secula seculorum

Amen.

Ad

Ad prestantissimum ac literatissimum

Dn. RESPONDENTEM.

Quomodo res dubiæ sapientis pectora vexent,
Non eget, ut multâ nunc ratione probem.

Quippe libri singulis occurrunt cuiq; diebus,

Qui nudis verbis id nitidisq; docent.

Exemplo inprimis Domini valet esse voluntas,

Cujusvis scimus qua cupisse bonum:

Nec cupisse bonum tantum, iutare sed illud

Maximè: at ô uñam quisq; sibi arriperet!

Sed quoniam Dominum nolunt audire vocantem

Multi, electorum pars quoq; parva Deo est.

CHRISTOPHORE hocce doces missis cænoq; fumoq;

Te Salvatoris dogmata ferre iuvat.

Mente præis **ALTA** sapiente, magisq; fideli

Sepositis falsis dogmata verâ probas.

Hinc igitur verum, tu nanciscere salutis

Portum; olim cæli te domus alta manet.

Περσφιλῶς faciebat

M. Jacobus Engelbrecht.

Egelidum gratâ vice veris ver redijt, radijsq;

Jam Titan plantas vivificat calidus

Tuq; paras mortem lolio, **CHRISTOPHORE** dõte,

Veraq; dum promiss dogmata, falsa necas.

Perge ô perge manu sarrivæ operari euge

Exoptatus eris, vinitor atq; bonus.

Amico suo certo & sincero

l. mq; facieb.

M. Jacobus Gerhardi

Coiberg^l - Pom.

ALTUS

ALTUS es, & altè te nunc juvat ire per altum
Scripturæ Oceanum; tutus & ire vales.
Dum sequeris Scripturæ Helicem; non Scylla, Charybdis,
Non ulli scopuli te impedisse queunt.
Pergere perge sacrum navus conscendere in altum
ALTE, orna Spartam quam tibi Jhova dedit.
ALTI sic **ALTUM** quondam comitentur honores;
Si non hic, illic gaudia & alta fient.

Contubernali suo charissimo fund.

Israël Hoppius I. Elbing. Boruss.

Militis ut fortis non ille est nomine dignus,
Qui nunquam sævum Martem, nec senserit hostem:
Sic neq; castra sequi Musarum ritè videtur,
Qui nunquam doctis congressus pralia telis
Conseruit. Namq; est quod navita nescis Euri,
Quod sine puppe ratis, vel quod sine gramine campus.
Militis ergo boni nomen laudesq; mereris,
Ingenio, **A**LTE, potens, **FIDEI** fundamina nostra
Quando iterum liquidis purisq; è fontibus hausta
Æternùm thesibus victuris, optime, condis.
Perge Theosophia fidenter dogmata sacra
Nocturnâ versare manu versare diurnâ:
Gloria te semper comitabitur, atq; corusces
Luce poli aternâ Phœbea lampadis instar.

*Præstantissimo Dn. Respondenti amico suo singulari
gratulabundus applaudebat*

Johannes Lüdffe Lands-
bergâ Boruss. LL. Stud.

Ad præstantissimum ac literatiss

Dn. RESPONDENTEM,

Quomodo res dubiæ sapientis pectora vexent
Non eget, ut multa nunc ratione probe

Quippe libri singulis occurrunt cuiq; diebus,

Qui nudis verbis id nitidisq; docent.

Exemplo in primis Domini valet esse voluntas,

Cujus vis scimus qua cupisse bonum:

Nec cupisse bonum tantum, jurare sed illud

Maximè: at ô utinam quisq; sibi arripere!

Sed quoniam Dominum nolunt audire, vocantem

Multi, electorum pars quoq; parva Deo est.

CHRISTOPHORE hocce doces misis cæcis

Te Salvatoris dogmata ferre juvat.

Mente præis **ALTA** sapiente, magisq; fideli

Sepofitis falsis dogmata vera probas.

Hinc igitur verum, tu nanciscere salutis

Portum; olim cæli te domus atra manet.

Προφιλῶς faciebat

M. Jacobus E

Egelidum gratâ vice veris ver redijt, radijsq;

Jam Titan plantas vivificat calidus

Tuq; paras mortem lolio, **CHRISTOPHORE**

Veraq; dum promiss dogmata, falsa necas.

Perge ô perge manu sarrivè operarim euge

Exoptatus eris, vinitor atq; bonus.

Amico suo certo & sincero

l. mqs; facieb.

M. Jacobus

Coiberg

